

Prof.Dr.Ali ERGUR TTB-Pandemik Üyesi

- Çığımız, küresel bütünleşme sonucunda ekonominin bütünleşik bir akışlar toplamı haline geldiği bir dönemdir. Bunun sonucunda yalnızca ekonomik unsurlar değil, aynı zamanda enformasyon ve kültür de hızla dünya üzerinde akışkan bir özellik kazanmaktadır.
- Enformasyon-temelli hareketlilik, bir yandan bireylere büyük bir özgürleşme sürecinin kapılarını açmış, diğer yandan, merkezi ve yatay gözetim olanaklarını genişletmiştir. Ayrıca, enformasyonun akışını önemli ölçüde denetleyen kitle iletişimi olgusu, hâlâ çok egemen bir toplumsal etki yaratmaktadır. Gündelik yaşamın gerçekliği, toplumsal meşruiyeti, medya-merkezli bir söylem üzerinden inşa edilir olmuştur. Gerçekliğin atfı, aracılendirilmiş gerçeklik temsili olmuştur.
- Ayrıca haber kavramı, artık hem anlık bir değişmeye kadar indirgenmiş hem sürekli talep edilen bir metâyı ifade eder olmuştur. Bu bakımdan haberin bir değişim değeri kazandığı, bir pazar ilişkisinin vazgeçilmez parçası olduğu belirtilmelidir.
- Enformasyon, küreselleşmenin temel bileşenidir. Ancak aynı zamanda her zemini kaygan hale getirmektedir. Sanayi toplumunda iyi tanımlanmış toplumsal, kavramsal, coğrafi konular, sanayi-sonrası koşullarda hızla kayganlaşmışlardır. Ekonomik etkinlik, sabitlikten değil hareketlilikten beslenmektedir. Bu, bir yandan olumlu bir açılım yaratmakta, diğer yandan belirsizliği, anlaksallığı, süreksizliği artırmaktadır.
- Toplumsal gerçekliğin bu denli belirsiz olduğu bir ortamda, bireyin, kendini, varlığını, dünyanın bu varlığı göre konumlanışını ve nihayet hepsinin tâbi olduğu anlam bağlamını bir bütünlük içinde görebilmesi git gide güç hale gelmektedir.
- Aracılendirilmiş iletişim söylemi üzerinden kurulan açıklayıcı anlatılar, bireyin, kendi deneyiminden daha sahici ve ikna edici hale geldiklerinden, böyle bir belirsizlik ve kayganlık ortamında, bireyin bir can simidi gibi sarıldığı anlam üreticilerine dönüşmektedirler.
- Medya söylemi, haber biçimi başta olmak üzere, ama diğer biçimlerde daha az olmayarak, açıklama şemaları üretmektedir. Bunca kayganlaşmış, belirsizleşmiş ve doğal olarak

tedirginlik kaynağı olan dünyanın açıklanması bir dizi medya söylemi aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Açıklamak, aslen, kendi varlığı üzerine düşünebilen yegâne canlı olan insanın en temel gereksinimidir. Varlığını ve onu saran gerçekliğin açıklanamaması, insanı en çok tedirgin eden sorundur. İşte metâlaşmış medya söylemi, bu gereksinime karşılık gelme iddiasını barındırmaktadır.

· Haberler, dünya hakkında mâlumat edinme araçları olduğu kadar, belirsizlik karşısında duyulan korkunun yatıştırılmasına hizmet eden açıklama şemaları sunan anlatılanlardır. Ancak, haberden başka bir dizi mitleştirici anlatı mecraları da mevcuttur. Kompro teorilerinin bu denli revaç bulması, yeni dinseliklerin yükselişi hep bu açıklama gereksinimine tekabül etmektedir.

· A(H1N1) salgını konusundaki kanaat bulanıklığı da, genel küresel enformasyon akışının doğal bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Edinilen kanaatler, parçalı, aktarmacı ve hepsinden önemlisi bilgiden ziyade inanca dayalı tutumlara yol açmaktadır. Burada esas olan, düşünöme dayalı bilgi üretiminin koşullarının ortadan önemli ölçüde kalkmış olmasıdır. Onun yerine, çeşitli uzmanlık söylemleri çeşitli inanç söylemleriyle çatışır görünömdedir. Birey ise, zaten teknik bilgisi kendisini çok aşan alanlarda bir düşünöme gerçekleştiremez hale gelmiştir. Bu ise, hazır kalıp açıklama şemalarının ve inanç tavırlarının devreye girmesine neden olur. Salgın konusundaki fikir bulanıklığı ve siyasi söylemle çok fazla karışan tutumlar, bilgi yerine inanç, rasyonel tercih yerine irrasyonel yönelimleri öncelikli hale getirir.

· Türkiye’de son zamanlarda, salgınla birlikte gözlemlediğimiz tavırlar, enformasyon yığışımı ve uzmanlık bilgisinin baskıladığı bireysel kanaat üretme becerisinin kısıtlanmasını göstermektedir. Üstelik, siyaset pratiğinin, muhafazakâr ve popölist basmakalıp söylem stratejileri, bu içine sızılmaz uzmanlık bilgisinin bireyi silen etkisi karşısında hızla alan kazanmaktadırlar. Zira, bu popölist siyaset söylemi, genel bir hiçlik hisseden çağdaş bireyi, en çok gereksindiği konumdan ve en zayıf olduğu noktadan yakalamaktadır: Küresel akışkanlığın belirsizliği ve korkutuculuğu karşısında, yeni bir metafizik yaratarak, dayanağını bilimin değil inancın oluşturduğu, anlık rahatlamaya dayalı bir tutum geliştirmek.

· Yeni metafizik, önemli ölçüde yarı-bilimsel, yarı-hurafe, çoğunlukla bilgi kısıntısı şeklinde, dolaylı yollardan edinilmiş kanaatlerin, reddiyeci, negatif bir tavra dönüşmesini içermektedir. Bilmeme, bilememe, öngörememe, tepkisel bir şekilde, yok saymaya, bir çeşit saldırgan kaderciliğe dönüşmektedir.

· Bu durum karşısında, bilimsel bilginin, iyi anlatılması, doğru mecralara yönlendirilmesi, yeni bir metafizik üretmeden, nispeten kitlelerin algılamasına uygunlaştırılmış bir biçime sokularak yaygınlaştırılması, vazgeçilmez önemdedir. Metafizik söylemin cazibesi ne kadar fazla olursa olsun, salgının tıbbi gerçekliğini, tıbbi ve uzmanlık terimlerine bulanmış bir dille değil, görece basitleştirilmiş bir anlatımla, ısrarla yaygınlaştırmaya çalışmak gerekir.